

Атакуючі дії в арсеналі провідних діагональних гравців у волейболі

Ляхова Т.П, Мерзлікін М. В.

Харківська державна академія фізичної культури

Анотація. Традиційний волейбол, якому більше ста двадцяти років, в останні роки отримав назву класичного волейболу. Це зв'язано з тим, що в процесі розвитку волейболу виділився пляжний волейбол, який також став олімпійським видом спорту. В класичному волейболі за останні роки сталися значні зміни, які пов'язані як з природнім процесом його розвитку, так і з суттєвими змінами в правилах змагань. Все це привело к необхідності внесення корективів в зміст змагальної і тренувальної діяльності як найсильніших волейболістів світу так і вітчизняних спортсменів.

Ключові слова: волейбол; діагональний; змагальна діяльність; нападаючий удар; техніко-тактичні дії.

Вступ. На даному етапі становлення гри основна тенденція розвитку волейболу є використання силової подачі у стрибку і збільшення кількості нападаючих ударів, які виконуються з задньої лінії волейбольного майданчика, що значно збільшує ефективність змагальної діяльності.

Для змагальної діяльності волейболістів характерна постійна зміна ситуації у зв'язку з безперервним бажанням суперника руйнувати плани один одного та нав'язувати свою гру. В таких умовах стає актуальною проблема інтегрування змісту змагальної та тренувальної діяльності у волейболі. Побудова ефективної системи підготовки висококваліфікованих волейболістів можлива тільки на основі поглибленого аналізу змагальної діяльності, вияву основних тенденцій в розвитку класичного волейболу (Демчишин, & Пилипчук, 2001; Дорошенко, & Мельничук, 2014).

Мета дослідження – проаналізувати арсенал атакуючих дії провідних діагональних гравців у волейболі.

Матеріал та методи дослідження. Теоретичний аналіз і узагальнення наукової літератури та даних всесвітньої мережі Інтернет.

Результати дослідження та їх обговорення. Аналіз науково-методичної літератури, статті провідних тренерів команд, найкращих команд світу, численні дослідження по цьому питанню, дозволяє стверджувати, що зміни, які відбулися в правилах гри вплинули на зміст змагальної діяльності волейболістів. Всі ці зміни які відбулися в структурі і змісті змагальної діяльності волейболістів треба враховувати при організації і проведенні тренувального процесу не тільки висококваліфікованих гравців, а також при підготовці спортивного резерву. Як що така робота не буде проводитися, то спрямованість і зміст підготовки волейболіста не буде відповідати специфіки

змагальної діяльності, що значно вплине на результат змагань (Дорошенко, & Мельничук, 2014).

У роботах провідних вчених та волейбольних спеціалістів, відмічається що характер ігрового амплуа нападників визначається цільовими функціями при реалізації основної змагальної вправи і вказується розподіл нападників по ігровим амплуа: діагональний, догравальник та центральний блокуючий. На сучасному етапі розвитку волейболу лідируючі позиції зберігаються за атакуючими діями. Серед інших ігрових дій участь в них різних нападників суттєво відрізняється. Центральний блокуючий є основним гравцем в грі на блоці, діагональний спеціалізується переважно в грі в нападі, частіше з задньої лінії, а догравальник, це універсальний гравець, який має широкий арсенал техніко-тактичних засобів для виконання роботи в нападі та захисті (Лісянський, et al., 2007; Мельник, 2019).

Що стосується діагонального – то це бомбардир, універсальний нападник, він розташований по діагоналі з зв'язуючи гравцем. На позицію діагонального гравця припадає дуже велике навантаження, головна функція – забивати, в зону діагонального віддаються як прості, так і складні для нападу м'ячі. Діагональний гравець у волейболі – та людина, яка покликана максимально ускладнювати життя супернику. Цей гравець на майданчику не бере участь в прийомі і завдяки схемі розташування виконує атакуючі дії і з задньої і з передньої лінії. Тобто у кожному розіграші не зважаючи в якій він знаходиться зоні, він має можливість виконувати атакуючі дії постійно і це у пріоритеті перед іншими. Це вносить суттєві корективи у процес підготовки нападників різної ігрової кваліфікації. Виявлення основних техніко-тактичних дій в змагальній діяльності діагонального, дає можливість змоделювати зміст і цілеспрямовано впливати на спеціальну підготовку у тренувальному процесі. Тому увага до відбору нападників по амплуа та цілеспрямована техніко-тактична підготовка гравців атаки волейбольних команд набуває великої значущості (Ермаков, 2000; Мельник, 2019).

Волейбол – гра нестандартних ситуацій: коли передача не зовсім зручна, коли блок суперника гарний і не має вад, іншими словами без помилок не обходиться. Тому одна з основних якостей, яку має мати хороший діагональний – холонокровність. Більше передач – більше ймовірності помилитися, але результат потрібен, і про помилки не можна переживати. Іноді тренери забороняють діагональним гравцям робити обманні скидки або у складних ситуаціях віддавати м'яч супернику просто для того, щоб не програти його, а наполягають на рішучих діях. Максимальний ризик – і будь що буде! Це, звичайно, не є заклик до того, щоб зовсім не думати. Навпаки, у кожній атаці, навіть прогашній, мета діагонального – принести команді максимально можливий результат, тобто, виграти (Дорошенко, & Мельничук, 2014).

Основними техніко-тактичними діями нападників незалежно від їх ігрового амплуа, безперечно є атакуючий удар, який стає вирішальним технічним елементом у сучасному волейболі. Із усіх характеристик гри, нападаючі удари оцінюються як самий важливий, техніка його виконання

зберігає тенденцію до збільшення силових показників, і більше 50% виграних командою очок приносять успішні дії у нападі. Розподіл серед нападників по кількості виконання даного технічного прийому неоднаковий: так найбільшу долю навантаження в атакуючих діях випадає на діагонального гравця, при цьому результативність також на боці діагонального. Зазвичай близько 50% всіх других передач адресується їм і саме вони зазвичай набирають найбільшу кількість очок у команді (Ермаков, 2000; Лісянський, et al., 2007). Слід зазначити, що згідно статистичним даним, більшість цих ударів виконується гравцем з задньої лінії майданчика. В науково-методичній літературі відмічалось, що раніше нападаючі удари з задньої лінії волейбольного майданчика були достатньо рідкими, об'єм використання яких складав приблизно 10%, удари виконувались переважно з зон 1 і 6. У сучасному волейболі з появою діагонального гравця, нападаючі дії, які виконуються переважно з глибини майданчика, частіше із зон 1, збільшилось, середньостатистичні показники висококваліфікованих діагональних гравці за гру з трьох партій на минулому Євро 23 у фіналі, склали майже 50%, з них 30% були атаки з задньої лінії волейбольного майданчика.

Виконання подачі діагональним гравцем, це наступний показник по значимості, який з технічного елементу простого введення м'яча в гру, перетворився в ефективний атакуючий засіб. З появою у провідних команд світу яскравих зв'язуючи гравців, які прагнуть різноманітити і ускладнити гру, ускладнюється й удосконалюється техніка виконання подачі, при цьому зберігається висока ступень її стабільності. Згідно статистичних даних Євро-23 доля результативних подач та загальна кількість за гру вище у діагональних гравців. Частіше ці подачі носять силовий характер і виконуються у стрибку. Середня швидкість подачі волейбольного м'яча на минулому Євро-23 згідно статистичних даних становила в середньому 100 км/год. у чоловіків. У жінок у поєдинку із командою Швеції діагональна збірної Туреччини відправила м'яч у гру зі швидкістю 112 км/год, побивши при цьому рекорд іншої діагональної зі збірної Сербії Тіяни Бошкович, який був зафіксований на чемпіонаті світу 111,4 км/год. Дуже часто діагональні гравці визнаються найціннішими гравцями (MVP). На чемпіонаті світу серед жіночих команд діагональна збірної Сербії Тіяна Бошкович була визнана найціннішим гравцем, серед чоловічих команд найціннішим гравцем (MVP) визначався діагональний гравець Польщі Бартош Курек.

Тому діагональний – одна з ключових фігур в атакуючих побудовах команди. Головний акцент цього гравця атака і лише атака. Діагональні найчастіше знаходяться в центрі уваги, найчастіше саме вони є головними бомбардирами і від їх атак часто залежить доля матчу (Мельник, 2019). Через них «знімаються», їм довіряють ключові м'ячі і їм доводиться віддуватись за партнерів у разі невдалого прийому. Природно, головним критерієм оцінки гри гравця в цьому амплуа є відсоток успішно завершених атак і він, як свідчать статистичні дані, у гравців цього амплуа найвищий. Гравці даної позиції найбільш затребувані у професійних командах, і оплачуються вище усіх.

Однак і тут зайвий раз треба підкреслити – фундаментом для успішної гри діагонального є командні дії.

Література

- Ермаков, С.С. (2000). *Техника ударов лучших волейболистов*: уч. пособие. Харьков.
- Демчишин, А.А., & Пилипчук, Б.С. (2001). *Підготовка волейболістів*. Київ. Здоров'я.
- Дорошенко, Е.Ю., & Мельничук, Ю.В. (2014). Параметри ефективності техніко-тактичної діяльності кваліфікованих волейболістів. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту НУФВСУ*, 2, 116-118.
- Лісянський, В., Стрельникова, Є., & Ляхова, Т. (2007). Розрахунок модельних параметрів волейболістів різних амплуа. *Слобожанський науково-спортивний вісник*, 11, 109-113.
- Мельник, А.Ю. (2019). Аналіз ефективності атакуючих дій гравців амплуа другого темпу в змаганнях жіночих студентських команд. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*, Серія 15, Вип. 8, (116) 19, 47-51.

Відомості про авторів:

Ляхова Тамара Петрівна –

старший викладач кафедри спортивних та рухливих ігор

<https://orcid.org/0000-0003-4853-0513>

E-mail: tamaraliahova29@gmail.com

Харківська державна академія фізичної культури

Мерзлікін Максим В'ячиславович –

викладач кафедри спортивних та рухливих ігор

<https://orcid.org/0000-0002-8798-1002>

E-mail: maxmerzlikin80@gmail.com

Харківська державна академія фізичної культури

Надійшла до редакції 10.01.2024 р.